

Özbe, A. & Adam Karduz, F. F. (2018). Özel yetenekli ve normal gelişim gösteren öğrencilerin ahlaki kimlik ve özgecilerik düzeylerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (4), 2207-2226.

Geliş Tarihi: 08/06/2018

Kabul Tarihi: 14/11/2018

ÖZEL YETENEKLİ VE NORMAL GELİŞİM GÖSTEREN ÖĞRENCİLERİN AHLAKİ KİMLİK VE ÖZGEÇİLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Adnan ÖZBEY*

Fatma Firdevs ADAM KARDUZ **

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı, özel yetenekli ve normal gelişim gösteren öğrencilerin ahlaki kimlik ve özgecilerik düzeylerini karşılaştırmaktır. Bir diğer amaç ise özel yetenekli öğrencilerin ahlaki kimlik ile özgecilerik düzeyleri arasındaki olası ilişki düzeyini saptamaktır. Çalışmada, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İzmir ilinde uygun örnekleme ile seçilmiş üç yüz otuz üç (% 74.8) normal öğrenci ve yüz on iki (% 25,2) özel yetenekli olmak üzere toplamda 445 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin 220'si (% 49.4) kız, 225 (%51.6) erkektir. Veri toplamak amacıyla Ahlaki Kimlik Ölçeği ile Özgecilerik Ölçeği kullanılmıştır. Veriler analiz edilirken t testi, Pearson momentler çarpımı korelasyon analizi ve regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırmada t testi sonuçlarına göre özel yeteneklilerin ahlaki kimlik düzeyleri ile özgecilerik düzeyleri normal öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır. Pearson korelasyon analizi sonucunda özel yetenekli öğrencilerin ahlaki kimlikleri ile özgecilerik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Regresyon analizi sonucunda özel yetenekli öğrencilerin ahlaki kimliklerinin özgecilerik düzeylerini istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Özel zekâ/yetenek, ahlaki kimlik, özgecilerik

THE EXAMINATION OF MORAL IDENTITY AND ALTRUISM IN GIFTED AND NORMAL STUDENTS

ABSTRACT

The main purpose of this study is to compare the moral identity and altruism levels of students with giftedness and normal development. Also, the relationship between moral identity and altruistic levels of gifted students has been examined. Correlational screening model was used in the study. The study group of the study consisted a total of 445 students three hundred thirty three (%74.8) normal students and a hundred and twelve (%25.2) gifted students with convenience sampling in İzmir. Two hundred twenty students (% 49.4) are female and two hundred twenty five students (%51.6) are male in the study. Moral identity scale and altruism scale were used to collect data. When the data were tested; test of t, Pearson moment product correlation analysis and regression analysis were used. According to the results of the t test, moral identity and altruism levels of the gifted students were statistically significantly higher than normal students. Pearson correlation analysis revealed a statistical significant and positive relationship between moral identities and altruistic levels of gifted students. Regression analysis showed that the moral identities of gifted students were statistically significant predictors of altruism levels.

Keywords: Gifted, talented, moral identity, altruism

*Dr. BEK, İzmir, adnanozbey@hotmail.com

** Doktora öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, karduzfirdevs@gmail.com

1.GİRİŞ

Yaşamın anlamlı olması ve bu anlamı tesis eden dinamiklerin neler olduğu konusu pek çok bilim insanı tarafından düşünülmüş ve konu üzerinde birçok fikir ileri sürülmüştür. Yakın zamanda gerçekleştirilen deneysel araştırmalar, hayatta varoluşsal refah denilen güçlü bir amacın; insanın sağlığı, davranışları, hayatı anlaması ve anlamlandırmasında önemli etkilere sahip olduğunu göstermiştir (Lee ve diğ., 2015). Bu güçlü amaçlar arasında kabul edilen özgeci değerler ile davranışların rolü de incelenmiştir. İlgili literatür; bencilliğin ve maddi değerlerin yaygınlaştığı günümüzde özgeciliğin bireyde, tüm insanlığa karşı güçlü bir bağ oluşturduğunu vurgulamaktadır (Lawton, Moss, Winter ve Hoffman, 2002; Morrow-Howell, 2010).

Olumlu sosyal davranışlar arasında kabul edilen özgecilik (Schwartz, 1993); sağlıklı, mutlu ve tatmin edici bir hayatın temel bileşenlerindedir (Post 2011; Post & Niemark 2007). Özgecilik, bir beklenti olmaksızın başka bir kişiye fayda sağlamak isteğiyle gerçekleştirilen paylaşım, yardım etme, destekleme ve koruma gibi sosyal davranışlardır (Batson, 2003; Feigin ve diğ., 2014; Lee ve diğ., 2013; Oda ve diğ., 2014). Farklı bir tanıma göre, özgecilik, derin ve pozitif sosyal bütünleşme, kişisel sorunlardan kaçınma ve gönüllü olarak ilgi, refaha ilişkin anlam ve amaç geliştirme, kültürel baskıları izole etme, pasifliğe karşı koyan daha aktif bir yaşam tarzı; zararlı ve olumsuz duygusal durumların yerini tutan nezaket gibi olumlu duyguların varlığıdır (Post, 2005). Ahlaki ve etik değerlerle ilişkilendirilen özgecilik, başkalarının iyiliğini, onların menfaatlerini ön planla tutmayı, özverili davranmayı (Dibou, 2012; Furnham ve diğ., 2016) ve bencillikten uzak olmayı gerektirir (Gintis ve diğ., 2003). Özgeci davranışta asıl önemli olan yardımseverliktir, bundan dolayı yardım edilen birey ya da kurumun önemi yoktur (Yaman, 2013). Karşılık beklemeden ve kendi öz iradesiyle başkalarına yardımda bulunma olarak ifade edilen özgeciliğin en belirgin özelliklerinden biri yardımda bulunan bireyin kimsenin etkisinde kalmadan kendi özgür iradesiyle hareket etmesidir (Ekşi, Sayın & Çelebi, 2016). Özgeciliğin diğer bir önemli yanı, birey yardımı yaparken “kendisine yapıyormuş gibi” davranması gerekir. Nitekim birçok kutsal metinde, ahlaki öğretilerde kişinin kendisine davranır gibi başkalarına davranması altın kural olarak kabul edilmektedir (Scott & Seglow, 2007).

İnsanlara yardım etmek, mutlu ve pozitif duygulara sahip olmanın yollarından birisidir (Seligman, 2007). Kişi başkasına yardım ederek, kendinde hoş olmayan duyguları düzeltmeye, olumsuz davranışlardan uzaklaşmaya ve günlük hayatından silmeye çalışır (Dibau, 2012). Özgeciliği benimsemiş kişiler için davranışlarından dolayı bir beklenti olmasa da, özgeci tutumlar ve davranışlar sonunda bireylerin lehine sonuç verir. Gönüllük esasına dayalı yardım faaliyetleri ve özgeci tutumlar yaşam memnuniyetini artırır, psikolojik yönden insan sağlığının korunmasına benzersiz katkılar sağlar (Kahana ve diğ., 2012). Özgecilik konusunda söylenebilecek diğer şey, bireyin yetenek ve becerilerine güven kazandırdığına inanılır. Özgecilik, bireye tatmin hissi verir, suçluluk duygusunu azaltır, benlik saygısını artırır, kişinin kendisi ve başkaları hakkında daha iyi düşünmesini sağlar. Böylece özgeci bireyler, diğerlerinden daha dışa dönük, girişken ve olumlu bir kimliğe sahip olur (Dibau, 2012; Post, Underwood, Schloss, & Hurlbut, 2002).

Özgecilik ve bileşenleri genellikle kişinin insani değerleri ve ahlaki yönü ile irtibatlandırılır (FitzPatrick, 2017). Bireyin kimliği ile ahlaki derinliği arasında ilişki olduğu fikri de psikolojide köklü bir geçmişe sahiptir (Lapsley, 2015). Bu bağlamda

Damion ve Hart (1992), bireyin ahlaki kimliğinin ahlaki ilkelere uygun davranış sergilemede güçlü bir etken olduğunu vurgulamıştır. Ahlaki kimlik, genellikle ahlaki duyarlılığı olan bir bireyin kimliğine ait değer ve erdemlere ne derecede önem verdiğinin göstergesi olarak kabul edilir (Hardy, Bean & Olsen, 2015). Farklı bir tanıma göre ahlaki kimlik, ahlaki ilkeler ile eylemlerin daha iyi uyuşmasını sağlayan, ahlaki ilkeler ile evrensel idealleri birleştiren psikolojik bir yapıdır (Aquino & Reed, 2002; Hardy & Carlo, 2005). Bu tanıma göre tutarlılık ve ahlaki değerlerin düzeyi, ahlaki kimliği şekillendirmektedir. Diğer bir ifadeyle ahlaki ideallerin kişinin benlik duygusuyla bütünleşmesi ahlaki kimliğin oluşumunda esas rolü üstlenir (Hardy & Carlo, 2011b). Tutarlılık ve sorumluluk kavramlarının ahlaki kimlik üzerinde etkili ana unsurlardan olduğu görülmektedir. Düşünce ve eylemler arasında tutarsızlıkların olmaması ahlaki kimliğin gelişmesini hızlandırdığı gibi (Lapsley & Narvaez, 2004), ahlaki bir eylem gerçekleştirilmeden önce ahlaki bir yargı olan sorumluluk duygusuyla bir karar verilmesi, bir eylemin sadece ahlaki olarak değil, aynı zamanda bireyin yapması gereken bir zorunluluk olarak anlaşılmasını sağlar (Hardy & Carlo, 2011b). Diğer yandan bireyin kişiliğinin bir parçası olan doğruları, eyleme dönüştürme eğilimi içinde olduğunu da gösterir (Hardy ve diğ., 2014).

Ahlaki kimlik, herhangi bir aidiyete zorunlu bir bağlılık gerektirmemektedir. Bundan dolayı kavramsal açıdan, sahip olunan etnik, dini, cinsel ya da politik özelliklerle değil; bireye ait olan ahlaki özelliklerle açıklanmaya çalışılmaktadır (Yılmaz & Yılmaz, 2015). Bununla birlikte ahlaki kimliğin gelişiminde, bireysel ve bağlamsal düzeyde faktörler bulunmaktadır. Bireysel düzeyde; kişilik, bilişsel gelişim, tutum ve değerler, benlik ve kimlik gelişimi, bağlamsal düzeyde ise mahalle, okul, aile, din, gençlik ya da toplum örgütleri gibi kurumlar da dâhil olmak üzere kişinin sahip olduğu sosyal yapı ahlaki kimlik gelişimini etkiler (Alcazar ve diğ., 2015). Reynolds ve Ceranic (2007) ise ahlaki sorunlarla ilgili toplumsal uzlaşma düzeyinin de ahlaki kimlik ve ahlaki yargı etkileşiminde belirleyici olduğunu ileri sürmüştür. Burada dikkat edilmesi gereken ise eğer ahlak fonksiyonunu derin insan doğasına, kişiliğine, istek, arzu ve eğilimlerine bağlanırsa ahlak bilimi, en önemli varlıklarından biri olan rasyonalizmden ayrılmış olur. Aksi durumda mantık, düşünce ve yargılama tek ahlaki etmen olarak ele alınırsa da ahlak bilimi, insanın kendisinden ayrılmış olur. Burada önemli olan, ahlaka dair rasyonel özellikleri kaybetmeden, ahlak psikolojisini gerçekçi bir birey anlayışına oturtmaktır (Onat, 2011).

Özgecilik ve ahlaki duyarlılığı yoğun şekilde taşıyan önemli bir kesim de özel yetenekli öğrencilerdir. Özel yetenekli, genel olarak bir bireyin doğuştan getirdiği ve çevresel koşullarla şekillenen, IQ testleri veya farklı bilişsel veri türleriyle ortaya konan ve bireyi akranlarından ayıran bir nitelik olarak görülür (Eyre, 1999; Robinson, Zigler, & Gallagher, 2000). Özel yetenekli çocukların kronolojik yaşlarına dayanarak akranlarına göre özel bir potansiyele sahip oldukları ve başarı sergiledikleri bilinmektedir. Ayrıca üst düzeyde muhakeme yeteneklerinin olduğu, bu durumun da akademik alanda başarılı olmalarını sağladığı, ömür boyu kalıcı olduğu ve başarıyı bir şekilde etkilediği kabul edilmektedir (Subotnik, Olszewski-Kubilius, Worrell, 2011).

Özel zekâ/yetenekli öğrencilerin bilişsel yeteneklerinin yanında güçlü olan başka bir yönleri, sahip oldukları duyuşsal özelliklerdir. Duyarlılık bu özelliklerden biridir ve birçok yönüyle ahlaki yargılarla ilişkilidir (Özbay & Palancı, 2011). Ahlaklı bir birey olmak için özel yetenekli olmak zorunlu değildir (Roepel & Silverman, 2009; Sprecker, 2001). Bununla birlikte özel yetenekli bireylerin, daha erken yaşlarda yüksek ahlaki

duyarlılık eğilimini gösterdikleri, normal gelişim gösteren akranlarına oranla üst düzeyde bir adalet duygusu, başkalarına karşı daha fazla sorumluluk sahibi oldukları belirtilmiştir (Gross 1993). Bu çocukların diğer insanlara değer verdiği ve acılarını hafifletmeye çalışırken adalet ve eşitlik gibi soyut kavramlar konusunda aşırı duyarlı oldukları görülmüştür (Lovecky, 1997). Bazı araştırmacılar ahlaki duyarlılığın zekâ ile arttığını öne sürmektedir (Roeper & Silverman, 2009). Nitekim gerçekleştirilmiş birçok deneysel araştırmaya göre, özel yetenek ile yüksek ahlaki muhakeme pozitif korelasyon eğilimindedir (Räsänen, Tirri & Nokelainen, 2006). Özel yeteneklilerin sahip olduğu değer sistemi (empati, adalet, iyimserlik), onların özgeci davranışlarını da olumlu etkilemektedir (Pramathevan & Garces-Bacsal, 2012).

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada temel amaç, özel yetenekli öğrencilerin özgecilik ve ahlaki kimlik düzeyleri ile aradaki ilişkiyi belirlemek ve normal gelişim gösteren öğrencilerle karşılaştırmaktır. Bu amaçla aşağıdaki araştırma soruları test edilmiştir.

- 1- Özel yetenekli öğrencilerin özgecilik puanları ile normal gelişim gösteren akranlarının özgecilik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 2- Özel yetenekli öğrencilerin ahlaki kimlik puanları ile normal akranlarının ahlaki kimlik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 3- Özel yetenekli öğrencilerin özgecilik tutumları ile ahlaki kimlik arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir ilişki var mıdır?
- 4- Özel yetenekli öğrencilerin ahlaki kimlik düzeyleri özgeci tutumlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artmasına neden olmaktadır?

1.2. Araştırmanın Önemi

Özel yetenekli öğrencilerin bilişsel yeteneklerinin ortaya çıkarılması sürecinde duyuşsal özelliklerin keşfedilmesi, çoğu zaman ihmale uğramaktadır (Yavaş, 2009). özel yetenekli bireylerin psikososyal gelişimi üzerine gerçekleştirilen çalışmalar genellikle sosyal uyum, popülerlik, sosyal baş etme ve akran etkileşimlerini analiz etmeyi amaçlamaktadır (Coleman & Cross, 2014; Pagnin & Andean, 2000). Özel yetenekli çocuk ve ergenlerde ahlaki yargı gelişimine ışık tutan çalışmalar bulunmasına ve alandaki araştırmacıların çabalarının devam etmesine rağmen, özel yeteneklilerin ahlaki yargısını ve kimlik gelişimini anlama konusunda hala boşluklar bulunmaktadır (Mueller, 2009; Yeh, 2011). Gross (1989) özel yetenekli çocuk ve ergenler arasındaki kimlik gelişim sürecinin akranlarına göre karmaşık olduğunu belirtmiştir. Özel yeteneklilerin kimlik oluşumu, ister okulda ister yetişkin yaşamında olsun, farklılıklardan kaynaklanan birçok faktör nedeniyle çevredeki çoğu bireyden karmaşıktır. Bu bağlamda ahlaki eğitim, özel yetenekli öğrencilerin hem akıl kapasitelerini daha fazla geliştirmeleri ve kullanmaları hem de duygusal yönlerinin gelişmesi için özellikle gereklidir (Sisk, 1982). Ayrıca çevresel şartlar da (aile, okul ve sosyal çevre) sağlanırsa özel yetenekli bireylerin kendini gerçekleştirmelerine ve ahlaki duyarlılık gelişimlerine katkıda bulunabileceği düşünülmektedir (Ruf, 2009; Özbey, 2016).

Yüksek zekâ düzeyi, zorunlu olarak duygusal yönden olgunlaşmaya neden olacaktır, şeklinde bir eğilim vardır (Silverman, 1994). Ancak bazı araştırmacılar zihinsel olarak özel yeteneklilerin bazılarının ahlaki yönden akranlarından daha düşük bir seviyede

olabileceğini, bu durumun diğer çocuklara kıyasla özel yeteneklileri suça daha eğilimli hale getirebileceğini hatta suça bulaşan ve suçluya dönüşen örneklerle rastlandığını iddia etmiştir (George, 1992). Bundan dolayı duyuşsal eğitim alamamaları ya da aldıkları eğitimin yetersiz kalması ve yaşamda hayal kırıklığına uğramaları halinde bazı özel yeteneklilerin normal akranlarına göre suç işlemesi daha olası bir durumdur (Freeman, 2008). Bu bağlamda mevcut araştırma, sonuçları ile özel yetenekli için hazırlanacak eğitim programları ve uygulamalarına katkı sağlayacağı umulmaktadır.

2. YÖNTEM

Bu araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modelinin bir alt türü olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modelleri çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örnekleme üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Genel tarama modelleri ile tekil ya da ilişkisel taramalar yapılabilir. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2008). Bu araştırmada ise özel yetenekli öğrenciler ile normal gelişim gösteren öğrenciler arasında ahlaki kimlik ve özgecilik düzeyi yönüyle farklılık olup olmadığını, ahlaki kimlik ile özgecilik arasındaki olası ilişkiyi, ahlaki kimliğin özgeci tutumları artırıp arttırmadığını tespit etmek amaçlanmıştır.

2.1. Çalışma Grubu

Veri toplamak için uygun örnekleme yöntemi seçilmiştir. Uygun örnekleme yöntemi; zaman, para ve işgücü kaybını önlemek amacıyla örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesidir (Büyüköztürk ve diğ., 2015). Bu amaçla 2016-2017 eğitim öğretim yılında İzmir ili Konak ilçesinde iki farklı ortaokulda eğitime devam eden 8.sınıf 333 ortaokul öğrencisi ile BİLSEM’de okuyan 112 özel yetenekli öğrenciden yardım alınmıştır. İlk aşamada ölçekler ayrı ayrı değerlendirilmiş, ölçekleri eksik ya da özensiz olan 20 öğrenci örneklemden çıkarılmıştır. Bunun sonucunda çalışma grubu için 112 (%25.2) üstün zekâlı/yetenekli ve 333 (%74.8) normal öğrenci olmak üzere uygun örnekleme ile seçilmiş toplamda 445 ortaokul öğrencisinin formları değerlendirilmeye alınmıştır. Özel yetenekli öğrenciler BİLSEM’e kayıtlı ve 130 IQ ve üzeri öğrencilerdir. Normal öğrenciler ise devlet okullarına devam eden öğrencilerdir. Öğrencilerin 220’si (% 49.4) kız, 225 (%51.6) erkek öğrencidir, ayrıca yaşları 11 ile 15 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 13.01’dir. 249 öğrenci 7. sınıfa, 196 öğrenci ise 8. sınıfa devam etmektedir.

2.2. Veri Toplama Araçları

2.2.1. Ahlaki Kimlik Ölçeği (Moral Identity Scale): Aquino ve Reed (2002) tarafından bireylerin ahlaki kimlik düzeylerini ölçmeye yönelik geliştirilen Ahlaki Kimlik Ölçeği toplam 10 maddeden ve iki alt boyuttan oluşmaktadır: Sembolleştirme (5 madde), içselleştirme (5 madde). Ölçek Türk kültürüne Yılmaz ve Yılmaz (2015) tarafından uyarlanmıştır. Yapı geçerliği için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin orijinal formundaki gibi iki boyutlu (sembolleştirme ve içselleştirme) ve 10 maddeden oluşan modelin iyi uyum verdiği bulunmuştur ($\chi^2= 49.59$, $sd= 33$, $p=.03$, $RMSEA= .052$, $CFI= .96$, $IFI= .96$, $GFI= .95$, $AGFI= .92$ ve $SRMR= .057$). Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları alt boyut için İçselleştirme .77, Sembolleştirme .76 olarak

bulunmuştur. Ölçeğin düzeltilmiş madde toplam korelasyonları .32 ile .71 arasında değişmektedir. İçselleştirme boyutuna ait dördüncü ve yedinci maddeler olumsuz (ters) maddelerdir. Bu çalışmada ölçeğin Croanbach alfa iç tutarlık güvenilirlik katsayısı ölçeğin bütünü için .73 olarak hesaplanmıştır.

2.2.2. Özgecilik (Altruizm) Ölçeği: Ümmet, Ekşi ve Otrar (2013) tarafından bireylerin özgecilik düzeylerini ölçmeye yönelik geliştirilmiştir. Ölçek geliştirme çalışmasında açımlayıcı faktör analizi kullanılmış, kriter geçerliği çalışması yapılmış, madde ayırt edicilikleri belirlenmiş ve Cronbach Alpha güvenilirlik sayısı hesaplanmıştır. Çalışma sonunda toplam varyansın 51.82'sini açıklayan 38 maddeden ve 7 alt boyuttan (Gönüllü faaliyetlere katılma (7 madde), maddi yardım (6 madde), travmatik durumlarda yapılan yardım (6 madde), yaşlı/hastalara yapılan yardım (4 madde), fiziksel güce dayalı yardım (5 madde), eğitim sürecinde yardım (5 madde), yakınlık duygusundan kaynaklanan yardım (5 madde)) oluşan bir ölçek elde edilmiştir. Alt boyutlara ait Cronbach Alpha katsayıları; 1. Faktörün Cronbach Alpha değeri .815, 2. faktörün .776, 3. faktörün .757, 4. Faktörün .760, 5. faktörün .743, 6. faktörün .696, 7. Faktörün .659 ve ölçeğin toplam Cronbach Alpha değeri ise .93 olarak bulunmuştur. George ve Mallery'e (2003) göre kabul edilebilir sınırlar içindedir (≥ 0.9 Mükemmel $0.7 \leq \alpha < 0.9$ İyi $0.6 \leq \alpha < 0.7$ Kabul edilebilir $0.5 \leq \alpha < 0.6$ Zayıf $\alpha < 0.5$ Kabul edilemez). Bu çalışmada ölçeğin Croanbach alfa iç tutarlık güvenilirlik katsayısı ölçeğin bütünü için .92 olarak hesaplanmıştır.

2.2.3. İşlem

İlişkisel tarama tekniği ile yapılan bu çalışmada olası ilişkiyi belirlemek için özel yeteneklilik, ahlaki kimlik ve özgecilik değişkenleri özenle seçilmiştir. Daha sonra ana değişkenlere ulaşmak için değişkenlerle ilgili ölçekler ve kişisel bilgi formu bir araya getirilmiştir. Uygulama formu için gerekli izinler alınmış ve okullardaki rehber öğretmen ve idareciler aracılığıyla 35 dk. süren uygulamalar yapılmıştır. Ölçek uygulamasına başlamadan önce çocuklara yapılacak uygulamanın önemi hakkında bilgi verilmiş, istekli ve gönüllü olup olmadıkları sorulmuş ve daha sonra katılımcı olmaya istekli ve gönüllü olan öğrenciler ile uygulama yapılmıştır. Elde edinilen veriler bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra parametrik testler ile verilerin çözümlenmesi yapılmıştır (Kolmogorov-Smirnov istatistik değeri $p > .05$ olup basıklık ve çarpıklık değerleri -1.96 ve +1.96 arasındadır). Veriler SPSS-25 paket programıyla analiz edilmiştir. İkili karşılaştırmalar için bağımsız örneklem t testi, değişken ilişkileri için Pearson momentler çarpımı ilişileşim analizi, yordama düzeyini tespit etmek için regresyon analizi kullanılmıştır. Güven aralığı olarak $p < .05$ önem düzeyi esas alınmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Karşılaştırma analizleri

Ahlaki kimlik için Kolmogorov-Smirnov istatistik değeri üstün zekâlı/yetenekli öğrenciler için .067 ($p>.05$), çalışma grubunun bütünü için .061 ($p>.05$), özgecilerik puanları için Kolmogorov-Smirnov istatistik değeri üstün zekâlı/yetenekli öğrenciler için .078 ($p>.05$), çalışma grubunun bütünü için .058 ($p>.05$) olduğundan verilerin normal dağıldığı söylenebilir. Bundan dolayı özel yetenekli öğrenciler ve normal öğrencilerin ahlaki kimlik ve özgecilerik durumlarını karşılaştırmak için bağımsız örneklem t testi kullanılmış ve bulgular Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Özel Yetenekli ve Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Ahlaki Kimlik ve Özgecilerik Düzeylerini Karşılaştıran T Testi Sonuçları

	Öğrenci	N	$\bar{X}$	SD	t	p
1. Ahlaki Kimlik	Üstün	112	55,68	,8703	3,529	,000**
	Normal	333	51,86	,9870		
2. Özgecilerik	Üstün	112	40,02	,5360	3,920	,000**
	Normal	333	37,56	,5672		

** $p<.05$

Tablo 1 görüldüğü üzere özel yetenekli öğrencilerin ahlaki kimlik puan ortalamaları ($\bar{X}=55,68$) normal öğrencilerin ahlaki kimlik puan ortalamalarından ($\bar{X}=51,86$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksektir ($t=3,529$, $p<.05$). Benzer şekilde özel yetenekli öğrencilerin özgecilerik puan ortalamaları ($\bar{X}=40,02$) normal öğrencilerin toplumsal özgecilerik puan ortalamalarından ($\bar{X}=37,56$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksektir ($t=3,920$, $p<.05$).

3.2. İlişki bulguları

Özel yetenekli öğrencilerde ahlaki kimlik ve özgecilerik arasında ilişki olup olmadığını saptamak için Pearson momentler çarpımı ilişki analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Özel yeteneklilerde Ahlaki kimlik ile Özgecilerik Arasındaki İlişkileri Gösteren Pearson Korelasyon Matrisi

Değişkenler	N	A.K.	Ö.	$\bar{X}$	SD	Cronbach α
1. Ahlaki Kimlik	112	-	.507**	55,76	,8208	.73
2. Özgecilerik	112		-	39,83	,5420	.92

** $p<.01$

Özel yeteneklilerde ahlaki kimlik ile özgecilerik arasındaki ilişkiyi görmek için yapılan analiz sonuçlarına göre ahlaki kimlik ve özgecilerik arasında $p<.01$ eşliğinde pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı ilişki mevcuttur. Buna göre ahlaki kimlik ve özgecilerik arasında ilişki katsayısı $r=.51$ olarak tespit edilmiştir.

Özel yetenekliler için özgeciler davranışları yordamada ahlaki kimlik değişkeninin rolünü görmek amacıyla basit regresyon analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.

Özel yeteneklilerde Ahlaki Kimlik ile Özgeciler Arasındaki İlişki Değeri İçin Regresyon Analiz Tablosu (N= 112)

	B	S.Hata	β	t	R²	F	p
Ahlaki Kimlik	,335	,055	,507	6,856	,257	37,423	.000

*p<.05, **p<.01

Tablo 3'te özgeci davranışları yordamada ahlaki kimlik değişkeninin rolünü görmek için yapılan regresyon analizinde, ahlaki kimlik değişkeninin özgeci davranışları anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir (F = 37,423, p < .001, R² = .26). Bu analiz sonuçlarına göre, değişkenin varyansa katkısı % 26'dır. Ahlaki kimliğin varyansa katkısı anlamlı (β = .507, t = 6,856, p < .001) bulunmuştur.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmanın temel amacı özel yetenekli öğrenciler ve normal akranlarının özgeciler ve ahlaki kimlik düzeylerini karşılaştırmaktır. Bir diğer amaç ise özgeciler ve ahlaki kimlik arasındaki ilişki düzeyini saptamaktır. Bu amaçlara ulaşmak için bazı sorulara cevap aranmıştır.

Araştırmanın birinci sorusu için özel yetenekli öğrencilerin ahlaki kimlik düzeyleri normal gelişim gösteren akranlarının ahlaki kimlik düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı test edilmiştir. Bulgulara göre özel yeteneklilerin ahlaki kimlik düzeyi normal akranlarından istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır. İlgili alanda yapılan ilk çalışmalar (Terman, 1925; Hollingworth, 1942), özel yetenekli çocukların ahlaki gelişim açısından daha iyi performansla sahip olduklarını belirlemiştir. Özel yetenekli çocuklar, sosyal olarak yapıcı faaliyetlerin içerisinde yer almakta ve davranışların yanlış/doğru şeklinde değerlendirilmesi açısından daha isabetli kararlar vermektedir. Bear (1983), ahlaki yargılarla zekâ arasında doğrusal bir ilişki tespit etmiştir. Üstün zekâli/yetenekli öğrenciler ahlaki muhakeme bakımından daha ileri düzeyde olup sınıfta daha az yanlış davranış sergilemektedir. Farklı bir çalışmada Howard-Hamilton (1994), özel yetenekli öğrencilerin yaş aralıklarına göre normların üstünde puan aldıklarını gözlemlemiştir. Diğer bir çalışmada Narváez (1993), özel yetenekli öğrencilerin ahlaki yargı düzeylerinin yaşlarıyla kıyaslandığında önemli ölçüde yüksek olduğunu tespit etmiştir. Karataş ve Sarıçam'ın (2016) bulgularına göre özel yetenekli öğrenciler ahlaki açıdan normal gelişim gösteren akranlarından daha olgundur. Herrnstein ve Murray (1994) sosyo-ekonomik etkenler ve etnik kökenden bağımsız olarak düşük zekânın, sosyal sorunların çoğunun kaynağı olduğunu ileri sürmüştür. IQ'su düşük olan bireylerin suç işleme ve ahlaki yönden problem yaşama ihtimali IQ'su yüksek olan kişilere göre daha yüksektir. Özel yetenekli bireyler, kararlarında ve eylemlerinde ahlaki ve etik kurallara kişisel çıkarlardan daha çok önem verirler (Derryberry ve diğ. 2005). Bu durum onların yüksek bilişsel yeteneklerinden, gözlem güçlerinden, duyarlılıklarından ve sezgilerinden kaynaklanır. Empati, bilişsel anlayış, adalet duygusu, sorgulama yeteneği, alternatif çözümler üretebilme yeteneği gibi

özelliklerin bütünü ahlaki yargıda rol oynar. Özel yeteneklilerin bu özelliklere sahip oldukları için, yüksek düzeyde ahlaki gelişim göstermeleri söz konusudur (Roepel & Silverman, 2009). İlgili alanda benzer çalışmalar sonuçlarıyla özel yeteneklilerin ahlaki gelişmelerinin akranlarına göre daha gelişmiş olduğu düşüncesini desteklemektedir (Derryberry, Wilson, Snyder, Norman & Barger, 2005; Karnes & Brown, 1980; Janos & Robinson, 1985; Rest, 1994; Ruf, 2009).

Araştırmanın ikinci sorusu için özel yetenekli öğrencilerin özgecilik düzeyleri ile normal gelişim gösteren akranlarının özgecilik düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı test edilmiştir. Bulgulara göre özel yeteneklilerin özgecilik düzeyi normal akranlarından istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır. Sosyal duyarlılık, empati, fedakârlık ve cömertlik özel yeteneklilerin bilinen özelliklerindedir (Silverman, 1994). Han, Shi, Yong ve Wang'ın (2012) tespitlerine göre zekâ düzeyi daha yüksek olan çocukların olumlu sosyal davranışları, zor/karmaşık durumlarda diğer çocuklara göre daha yüksek olmaktadır. Özel yetenekli bireyler sadece akranlarından farklı düşünmekle kalmayıp aynı zamanda farklı da hissederler (Silverman, 1993). Özel yetenekli bireyler, birbirine bağlı bir dünyanın inceliklerini anlamak için entelektüel kapasiteye sahiptir. Diğer çocukların yaşadıkları zaman diliminde neler olduğu ile ilgili farkındalıkları sınırlı olsa da, özel yetenekli çocuklar dünyanın diğer bölgelerinde neler olup bittiğini ve gezegenin geleceği hakkında endişe taşıyabilirler. İleri düzeyde bilişsel karmaşıklık ve daha fazla farkındalık, özel yetenekli çocukların dünyanın ağırlığını almalarına ve bu dünyayı bulduklarından daha iyi yer olarak bırakmak için kişisel olarak sorumlu hissetmelerine neden olur (Roepel & Silverman, 2009). Abu Bakar ve diğ. (2013) özel yetenekli öğrencilerin, başkalarına hizmet sunma, ihtiyaç sahipleriyle ilgilenme, bakmalarını sağlama ve yardım etme becerileri açısından üst düzeyde olduklarını gözlemlemiştir. Duygusal zekâ, özel yetenekli bireylerin akranlarına göre daha gelişmiş olduğu kabul edilen bir başka özellikleridir (Al-Onizat, 2012; Ghani, 2016; Khasawneh ve Aldiabat, 2017; O'Connor & Little, 2003; Schwean ve diğ., 2006). İlgili alandaki bazı araştırmalar duygusal zekâsı yüksek olan kişilerin özgeci/prososyal davranışlara daha eğilimli olduğunu ortaya koymuştur (Charbonneau, & Nicol, 2002; Kim & Baik, 2000; Lee, 2013). Dolayısıyla duygusal zekâ yönü ve duyarlılıkları yüksek olan özel yetenekli bireylerin özgecilik düzeylerinin de yüksek olması olası bir durumdur.

Araştırmanın üçüncü sorusu için özel yetenekli öğrencilerin özgecilik düzeyleri ile ahlaki kimlik arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı test edilmiştir. Bulgulara göre özel yeteneklilerin özgecilik düzeyi ile ahlaki kimlikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif bir ilişki vardır. Öncelikle özgeci bir kişi zorda kalan kişilere özveriyle şekilde yardım sağlamalı, onların sorunlarını empatik duygularıyla anlamalıdır. Empati, hem özgeciliğin hem de duygusal zekânın bir bileşeni olarak kabul edilir. Bu nedenle, empatik eğilimleri yüksek olan birinin özgeciliğinin yanı sıra duygusal zekâ yönüyle de yüksek kapasiteye sahip olması olağan bir durumdur. Dolayısıyla, özgecilik ile duygusal zekâ arasında doğal bir ilişki olduğu varsayılmaktadır (Huber ve diğ. 2012; Mandal Mehera, 2017). Charbonneau & Nicol (2002) gerçekleştirdikleri bir araştırmada duygusal zekâ ile özgecilik arasındaki korelasyona dikkat çekmiştir. Farklı araştırmada Salarzahi ve diğ. (2011) duygusal zekâyı, vicdan, sportmenlik, nezaket ve özgecilik ile güçlü ilişkiye sahip olduğu gözlemlemiştir. Silverman'a (1994) göre özel yetenekli bireyler zor durumda kalacaklarını bilseler bile gerçeği söylemektedirler. Doğru veya yanlış net bir duygulara sahiptirler. Başkalarının duygularına karşı oldukça hassastırlar ve ileri düzeyde adalet duygusuna sahiptirler. O sınıfta yalnız ve dışlanmış

bireyleri arkadaş edinmekte ve diğer çocuklardan şiddet görmelerine müsaade etmemektedirler. Öğretmenlerin çocuklara karşı davranışları tutarlı değilse doğru olmadığını dile getirmektedirler. Yaşına göre çok olgun davranmaktadırlar. Onlar, çok şefkatli ve duyarlıdırlar. Ahlak ve değer anlayışı çok gelişmiştir. Bundan dolayı diğer insanların duygu ve ihtiyaçlarının çok farkındadırlar. Eisenberg-Berg (1979), yaşı etkileri kontrol altına alındığında, erkeklerin ahlaki akıl yürütme düzeyinin, zekâ ve özgecille ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Bu bilgiler ışığında özel yeteneklilerde özgeciliğin ahlaki kimlikleri ile ilişki olduğunu söylemek mümkündür.

Araştırmanın dördüncü sorusu için özel yetenekli öğrencilerin ahlaki kimliklerinin özgeci tutumlarını yordama durumu test edilmiştir. Bulgulara göre özel yeteneklilerin ahlaki kimlikleri özgeci tutumları istatistiksel olarak anlamlı biçimde yordamaktadır. İlgili alandaki çok sayıda çalışma empatik eğilimlerin özgecil motivasyonu ve olumlu davranışları desteklediğini göstermektedir (FeldmanHall, Dalgleish, Evans & Mobbs, 2015; Fry & Runyan, 2018; Van Lange, 2008). Sosyal olarak duyarlılık ve empati özel yetenekli çocukların çoğunda bulunan bir özelliktir (Silverman, 1994). Empati sosyal bilişle yakından ilgilidir ve bilişsel olarak daha ileride olan çocuklar daha olgun olabilir, bu nedenle özel yetenekli çocukların başkalarının bakış açılarını anlamada gelişmiş kapasiteye sahip olmaları şartıcı değildir (Berkowitz, & Hoppe, 2009). Güçlü ve sarsılmaz değerlere sahip olan üstünler, güçlü bir sorumluluk duygusuna sahip olurlar ve başkalarına hizmet etmeye kendini adarlar. Güçlü bir empati, merhamet ve öz-farkındalık sergilerler. (Dabrowski, 1966; Piechowski, 1991). Gross (1993) IQ'su 160'ın üzerinde olan çocuklara yönelik çalışmaları sonucunda, özel yeteneklilerde adalet, kendine ve diğerlerine karşı sorumluluk duygusunun yaşlılarından çok daha ileride olduğunu buldu. Özel yetenekli çocukların sahip olduğu üst düzey adalet duygusu fedakâr/özgeci davranışları destekleyebilir (Berkowitz, & Hoppe, 2009). Bazıları, ahlaki gelişimi esas olarak adalet ve ahlaki akıl yürütme yeteneği olarak görür. Diğerleri için, başkalarının acılarını hafifletmek (şefkat) ile empati kurma ve hareket etme yeteneği söz konusudur. Ahlaki eylemlerin formüle edilmesinde hem akıl yürütme hem de merhamet gereklidir (Lovecky, 1997). Bu yüzden, ahlaki kimliğe sahip özel yetenekli bireylerin kendini tanımlarken sevgi, saygı, hoşgörü, barış, merhamet ve yardımseverlik gibi kavramları kullanacağı, sosyal yaşam içindeki davranışlarının gerekçelerini açıklarken de yine bu kavramlardan faydalanacağı söylenebilir (Yılmaz & Yılmaz, 2015). Dolayısıyla özel yeteneklilerde ahlaki duyarlılığın özgeci davranışları yordaması beklenebilir.

Sonuç olarak; özel yetenekli öğrencilerin ahlaki kimlik ve özgecilik düzeyleri normal gelişim gösteren akranlarından yüksek çıkmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin ahlaki kimlik düzeyleri ile özgecilik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır ve özel yetenekli öğrencilerin ahlaki kimlikleri özgecilik düzeylerini anlamlı şekilde yordamaktadır

Özel yetenekli çocukların, akıl yürütme kapasitelerini daha fazla geliştirmeleri ve kullanabilmeleri için ahlaki eğitim özellikle gereklidir. Özel yetenekli çocukların yüksek düzeyde akıl yürütme, bilgi kapasitesi, eleştirel duyarlılığı ve yüksek değer duygusu, geçmişle yaşanan zaman arasında her yönüyle kolayca bağlantı kurmalarını sağlar. Bu bilince sahip özel yetenekli çocuklar kendi yetenekleri doğrultusunda gelişimlerini en iyi şekilde tamamlayıp dünyanın geleceğini şekillendirmede rollerini gerçekleştirebilirler (Sisk, 1982).

Özel yetenekli öğrenciler, küresel siyaset, ekonomi, sağlık, dinler/inançlar ve çevreyle ilgili konularda etik ve ahlak konusunda güçlü bir kavrayışa sahip olan yarımın dünya liderleri olma potansiyeline sahiptir. Özel yetenekli kişilerin sahip olduğu duyarlılık, adalet, dürüstlük ve sorumluluk duygusu, yirmi birinci yüzyılda insanlar için gerekli bilgi, tutum ve becerilerin gelişmesini hızlandırabilir. Özel yetenekli öğrencilerin duyuşsal özelliklerini de dikkate alarak hazırlanacak bir eğitim müfredatı, küresel etkiyle sahip olumlu işler yapmaya hazırlanmalarında faydalı olabilir (Gibson & Landwehr-Brown, 2009).

Bu araştırma ortaokul yedi ile sekizinci sınıf öğrenciler ve belli okullarla sınırlı kalmıştır. Farklı okullar ve öğrenim düzeyindeki öğrenciler dâhil edilerek daha büyük örneklemi kapsayacak şekilde bölgeler ve Türkiye genelinde uygulanabilir.

KAYNAKÇA

- Abu Bakar, A.;Ishak, N. M. &Abidin, M.H.Z. (2013). The relationship between domains of empathy and leadership skillsamong gifted and talented students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 116, 765 – 768
- Al-Onizat, S. H. (2012). The relationship between emotional intelligence and academic adaptation among gifted and non-gifted student. *Journal of Human Sciences*, 9(1), 222-248.
- Andreani, O.,& Pagnin, A. (1993). Nurturing the moral development of the gifted. *International handbook of research and development of giftedness and talent*, 539-553.
- Argan, M. T.,& Argan, M. (2017). Do Altruistic Values of An Individual Reflect Personality Traits? *International Journal of Recent Advances in Organizational Behaviour and Decision Sciences (IJRAOB) An Online International Research Journal* 3(1), 858-871.
- Aquino, K.,& Reed, A. (2002). The self-importance of moral identity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83(6), 1423-1440.
- Batson, C. D. (2003). Altruism and prosocial behavior, “Weiner IB (ed): *Handbook of Social Psychology*, 5. 463–485, John Wiley & Sons, Inc., Newyork.
- Bear, G. G. (1983). Moral reasoning, classroom behavior, and the intellectually gifted. *Journal for the Education of the Gifted*, 6(2), 111-119.
- Berkowitz, M. W.,& Hoppe, M. A. (2009). Character education and gifted children. *High Ability Studies*, 20(2), 131-142.
- Charbonneau, D.,& Nicol, A. A. (2002). Emotional intelligence and prosocial behaviors in adolescents. *Psychological Reports*, 90(2), 361-370.
- Coleman, L. J., & Cross, T.L. (2014). Is being gifted a social handicap? *Journal for the Education of the Gifted*, 37(1), 5-17. doi:10.1177/0162353214521486
- Clark, B. (1983). *Growing up gifted: Developing the potential of children at home and at school* (2 ed.). Columbus: Charles E. Merrill Publishing Company.
- Damon, W.,& Hart, D. (1992). Self-understanding and its role in socialand moral development. In M. Bornstein & M. E. Lamb (Eds.), *Developmentalpsychology: An advanced textbook* (3rd ed., pp. 421–464).Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Derryberry, W. P., Wilson, T., Snyder, H., Norman, T., & Barger, B. (2005). Moral judgment developmental differences between gifted youth and college students. *Journal of Secondary Gifted Education*, 17(1), 6-19.
- Dibou,T. (2012). Thinking about altruism. *Studies of Changing Societies: Comparative and Interdisciplinary Focus* 2(4).
- Easterbrook, G. (2003). *The progress paradox: How life gets betterwhile people feel worse*. New York: Random House.

- Eisenberg-Berg, N. (1979). Relationship of Prosocial Moral Reasoning to Altruism, Political Liberalism, and Intelligence. *Developmental Psychology*, 15(1), 87.
- Ekşi, H.; Sayın, M. ve Çelebi, Ç. D. (2016). Üniversite öğrencilerinin özgecilik ve otantiklikseviyeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Değerler Eğitimi Dergisi* 14 (32), 79-102.
- Eyre, D. (1999). Ten years of provision for the gifted in Oxfordshire ordinary schools: insights into policy and practice. *Gifted and Talented International*, 14(1), 12-20.
- Feigin, S., Owens, G., & Goodyear-Smith, F. (2014). Theories of human altruism: A systematic review. *Annals of Neuroscience and Psychology*, 1(1). Retrieved from *Interdisciplinary Focus*, 2(4).<http://www.vipoa.org/neuropsychol>
- FeldmanHall, O., Dalgleish, T., Evans, D., & Mobbs, D. (2015). Empathic concern drives costly altruism. *Neuroimage*, 105, 347-356.
- FitzPatrick, W. J. (2017). Human altruism, evolution and moral philosophy. *Royal Society open science*, 4(8), 170441.
- Freeman, J. (2008): 'Morality and giftedness' (141-148), in T. Balchin, B. Hymer, & Mathews, D. (Eds.) *The Routledge International Companion to Gifted Education*. London and New York: Routledge.
- Furnham, A., Treglown, L., Hyde, G., & Trickey, G. (2016). The bright and dark side of altruism: Demographic, personality traits, and disorders associated with altruism. *Journal of Business Ethics*, 134(3), 359-368. DOI 10.1007/s10551-014-2435-x
- Fry, B. N., & Runyan, J. D. (2018). Teaching empathic concern and altruism in the smartphone age. *Journal of Moral Education*, 47(1), 1-16.
- George, D. (1992). *The Challenge of the Able Child*. London: David Fulton.
- George D., & Mallery P. (2003). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference*. 11.0 update (4. ed.). Boston: Allyn & Bacon,
- Ghani, W. Y. A. (2016). Emotional Intelligence among kindergarten Gifted Children, Irbid-Jordan. *International Journal of Education and Social Science*, 3 (12), 17-28.
- Gibson, K. L., & Landwehr-Brown, M. (2009). Moral development in preparing gifted students for global citizenship. In *Morality, ethics, and gifted minds* (pp. 301-312). Springer, Boston, MA.
- Gintis, H., Bowles, S., Boyd, R., & Fehr, E. (2003). Explaining altruistic behavior in humans. *Evolution and Human Behavior*, 24(3), 153-172.
- Gross, M.U.M. (1989). The pursuit of excellence or the search for intimacy? The forced-choice dilemma of gifted youth. *Roeper Review*, 11(4), 189-194.
- Gross, M. U. M. (1993). *Exceptionally gifted children*. London: Routledge.

- Han, R., Shi, J., Yong, W., & Wang, W. (2012). Intelligence and prosocial behavior: do smart children really act nice?. *Current psychology*, 31(1), 88-101. <https://doi.org/10.1007/s12144-012-9133-6>
- Hardy, S. A., Bean, D. S., & Olsen, J. A. (2015). Moral identity and adolescent prosocial and antisocial behaviors: Interactions with moral disengagement and self-regulation. *Journal of youth and adolescence*, 44(8), 1542-1554.
- Hardy, S. A., Walker, L. J., Olsen, J. A., Woodbury, R. D., & Hickman, J. R. (2014). Moral identity as moral ideal self: Links to adolescent outcomes. *Developmental Psychology*, 50(1), 45. DOI: 10.1037/a0033598
- Hardy, S. A., & Carlo, G. (2011a). Moral identity: What is it, how does it develop, and is it linked to moral action?. *Child Development Perspectives*, 5(3), 212-218.
- Hardy, S. A., & Carlo, G. (2011b). Moral identity. In S. J. Schwartz, K. Luyckx, & V. L. Vignoles (Eds.), *Handbook of identity theory and research 2*, 495–513. doi:10.1007/978-1-4419-7988-9 19
- Hollingworth, L. S. (1942). *Children above 180 IQ :Stanford-Binet origin and development*. New York: Arno Press. Howard-Hamilton, M. F. (1994). An assessment of moral development in gifted adolescents. *Roeper Review*, 17(1), 57 - 59.
- Howard-Hamilton, M. F. (1994). An assessment of moral development in gifted adolescents. *Roeper Review*, 17(1), 57-59.
- Huber, J. T., & MacDonald, D. A. (2012). An investigation of the relations between altruism, empathy, and spirituality. *Journal of Humanistic Psychology*, 52(2), 206-221.
- Janos, P. M., & Robinson, N. M. (1985). Psychosocial development in intellectually gifted children. In F. D. Horowitz & M. O'Brien (Eds.), *The gifted and talented: Developmental perspectives* (pp. 149-195). Washington, DC, US: American Psychological Association. <http://dx.doi.org/10.1037/10054-006>
- Kahana, E., Tirth, B., Lovegreen, L. D., Kahana, B., & Midlarsky, E. (2013). Altruism, helping, and volunteering: pathways to well-being in late life. *Journal of Aging and Health*, 25(1), 159–187.
- Khasawneh, O., & Aldiabat, M. İ. (2017). Differences in Emotional (Affective) Intelligence among Gifted and Ordinary Students. *International Journal of Humanities and Social Science Invention* 6(3), 06-11
- Karataş, Y., & Sarıcam, H. (2016). The Relationship between Moral Maturity and Sense and Behaviors of Responsibility in Gifted Children *Global Journal of Psychology Research*. 6(1), 10-19.
- Karnes, F. A., & Brown, K. E. (1980). Moral development and the gifted: An initial investigation. *Roeper Review*, 3(4), 8-10.
- Lapsley, D. (2015). Moral identity and developmental theory. *Human Development*, 58(3), 164-171.

- Lapsley, D. K., & Narvaez, D. (2006). *Moral development, self, and identity*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Lawton, M. P., Moss, M. S., Winter, L., & Hoffman, C. (2002). Motivation in later life: Personal projects and well-being. *Psychology and aging, 17*(4), 539.
<http://dx.doi.org/10.1037/0882-7974.17.4.539>
- Kim, Y. S.; Baik, G. I (2000). The Relationship between Emotional Intelligence Quotient and Altruism of Elementary School Students. *Korean Journal of Child Studies 21*(1): 295-306
- Lee, H. J. (2013). The relationship between emotional intelligence and altruism among South Korean central government officials. *Social Behavior and Personality: an international journal, 41*(10), 1667-1679.
- Lee, M. T., Poloma, M. M., & Post, S. G. (2013). *The heart of religion: Spiritual empowerment, benevolence, and the experience of God's love*. Oxford University Press.
- Lovecky, D. V. (1997). Identity development in gifted children: Moral sensitivity. *Roeper Review, 20*(2), 90-94. <https://doi.org/10.1080/02783199709553862>
- Mandal, M. B., & Mehera, C. (2017). Relationship between Altruism and Emotional Intelligence among Adolescent children of Working and non-working Mothers. *Educational Quest, 8*, 389.
- Morrow-Howell, N. (2010). Volunteering in later life: Research frontiers. *The Journals of Gerontology: Series B, 65*(4), 461-469.
<https://doi.org/10.1093/geronb/gbq024>
- Mueller, C. E. (2009). Protective factors as barriers to depression in gifted and non gifted adolescents. *Gifted Child Quarterly, 53*, 3-14.
- Narváez, D. (1993). High achieving students and moral judgment. *Journal for the Education of the Gifted, 16*(3), 268-279.
- O'Connor, R.M.; Little, I.S. (2003). Revisiting the predictive validity of emotional intelligence: Self-report versus ability-based measures. *Personality and Individual Differences, 35*, 1893-1902.
- Oda, R., Machii, W., Takagi, S., Kato, Y., Takeda, M., Kiyonari, T., ... & Hiraishi, K. (2014). Personality and altruism in daily life. *Personality and Individual Differences, 56*, 206-209. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2013.09.017>
- Özbay, Y. ve Palancı, M. (2011). Üstün yetenekli çocuk ve ergenlerin psikososyal özellikleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22*, 89-108.
- Özbey, A. (2016). *Üstün zekâ/yetenekli ve normal öğrencilerde insani değerler, duyarlı sevgi, sosyal güven ve memnuniyet düzeylerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dumlupınar Üniversitesi. Kütahya.
- Pagnin, A., & Andreani, O. (2000). New trends in research on moral development in the gifted. In K. A. Heller, F. J. Monks & A. H. Passow (Eds.), *International*

- handbook of research and development of giftedness and talent* (pp. 467 - 489). Oxford: Elsevier Science.
- Piechowski, M. M. (1991). Emotional development and emotional giftedness. *Handbook of gifted education*, 2, 366-381.
- Pramathevan, G. S., & Garces-Bacsal, R. M. (2012). Factors influencing altruism in the context of overseas learning experiences among gifted adolescent girls in Singapore. *Roeper Review*, 34(3), 145-157. <https://doi.org/10.1080/02783193.2012.686421>
- Post, S. G. (2005). Altruism, happiness, and health: It's good to be good. *International journal of behavioral medicine*, 12(2), 66-77.
- Post, S. G. (2011). *The hidden gifts of helping: How the power of giving, compassion, and hope can get us through hard times*. San Francisco, CA: John Wiley & Sons.
- Post, S. G., Underwood, L. G., Schloss, J. R., & Hurlbut, W. B. (2002). *Altruism and altruistic love: Science, philosophy and religion in dialogue*. New York: Oxford University Press
- Räsänen, A., Tirri, K., & Nokelainen, P. (2006). The moral and religious reasoning of gifted adolescence. *Nordic perspectives on religion, spirituality and identity*, 97-111.
- Rest, J. R. (1994). *Moral development in the professions: Psychology and applied ethics*. Psychology Press.
- Robinson, N. M., Zigler, E., & Gallagher, J. J. (2000). Two tails of the normal curve: Similarities and differences in the study of mental retardation and giftedness. *American Psychologist*, 55, 1413-1424. [doi:10.1037/0003-066X.55.12.1413](https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.12.1413)
- Roepfer, A., & Silverman, L. K. (2009). Giftedness and moral promise. In *Morality, ethics, and gifted minds* (pp. 251-264). Springer, Boston, MA.
- Ruf, D. (2009). Self-actualization and morality of the gifted: Environmental, familial, and personal factors. In *Morality, ethics, and gifted minds* (pp. 265-283). Springer, Boston, MA.
- Salarzahi, H., Yaghoubi, N. M., Naroei, M., & Sin, L. G. (2011). A survey of relationship between emotional intelligence and organizational citizenship behavior in Iran. *International Business and Management*, 3(1), 130-135.
- Sarıçam, H., Karduz, F. F. A., Özbey, A. ve Çelik, Z. (2017). Üstün zekâlı/yetenekli öğrenciler ile normal gelişim gösteren öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerinin karşılaştırılması. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 461-485.
- Scott, N., & Seglow, J. (2007). *Altruism*. McGraw-Hill Education (UK). Open University Press.
- Schwean, V. L., Saklofske, D., Widdifield-Konkin, L., Parker, J. D., & Kloosterman, P. (2006). Emotional intelligence and gifted children. *Sensoria: A Journal of Mind, Brain & Culture*, 2(2), 30-37.

- Seligman, M. E. P. (2007). *Gerçek mutluluk*. (Çev: S. Kunt Akbaş), Ankara: HYB Basım Yayın.
- Silverman, L. K. (1993b). The gifted individual. In L. K. Silverman (Ed.), *Counseling gifted and talented* (pp. 3 - 28). Denver: Love Publishing.
- Silverman, L. K. (1994). The moral sensitivity of gifted children and the evolution of society. *Roeper Review*, 17(2), 110-116.
- Sisk, D.A. (1982). Caring and sharing: Moral development of gifted students. *Elementary school journal*, 82, 221-229.
- Spreacker, A. (2001). Educating for moral development. *Gifted education international*, 15(2), 188-193.
- Subotnik, R. F., Olszewski-Kubilius, P., Worrell, F. C. (2011): Rethinking giftedness and gifted education:A proposed direction forward based onpsychological science. *Psychological Science in the Public Interest* 12(1) 3–54. DOI: [10.1177/1529100611418056](https://doi.org/10.1177/1529100611418056)
- Terman, L. M. (1925). *Genetic studies of genius: Mental and physical traits of a thousandgifted children* (Vol. 1). California: Stanford University Press.
- Ümmet, D., Ekşi, H. & Otrar, M. (2013). Özgecilik (Altruizm) Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(26), 301-321.
- Van Lange, P. A. (2008). Does empathy trigger only altruistic motivation? How about selflessness or justice?. *Emotion*, 8(6), 766.
- Yaman, F. (2013). Tüketici davranışı olarak özgeciliğin incelenmesi, *Tüketici ve Tüketim Araştırmaları Dergisi*, 5 (1), 79-92.
- Yavaş, T. (2009). Üstün yetenekli öğrencilerin güzel ahlak bağlamında iyilik sınıflı algıları. *I. Ulusal İyilik Sempozyumu(20-21 Haziran, 2009)*. Elazığ. 94-103.
- Yeh, L. (2011). *Moral Reasoning and Ego Identity Status in Academically Gifted Adolescents* (Doctoral dissertation, School of Education, University of New South Wales).
- Yılmaz, F. ve Yılmaz, F. (2015). Ahlaki Kimlik Ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(4), 11-133. <http://dx.doi.org/10.18026/cbusos.35372>
- Xi, J., Lee, M., LeSuer, W., Barr, P., Newton, K., & Poloma, M. (2017). Altruism and Existential Well-Being. *Applied Research in Quality of Life*, 12(1), 67-88.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Altruism is a social behaviour with desire to benefit another person without expecting such as sharing, helping, supporting or protecting. The moral identity is often regarded as a sign of the importance of value and virtues of an individual with moral sensitivity. According to a different definition, moral identity is a psychological structure that combines ethical principles and universal ideals, which allows the moral principles and actions to match better.

An important segment that carries a high degree of altruism and moral sensitivity is also gifted students. A gifted person is seen as a quality that is inherently brought about by an individual, IQ tests or different cognitive data types, and distinguished from individual peers. It is known that gifted children have very high potentials and success based on their chronological age. It is also accepted that they have high level of reasoning ability, which in turn makes them successful in the academic field affecting their lifetime permanently and successfully.

Addition to their cognitive skills another aspect of gifted / talented students have strong affective and qualities. Sensitivity is one of these characteristics and is related to moral judgments in many ways. It is not compulsory to be gifted to be an ethical individual. Gifted individuals, however, are said to have a higher sense of justice and a greater sense of responsibility to others than their normally growing peers, and they tend to show higher moral sensitivity at an earlier age. These children seem to be extremely sensitive to abstract concepts such as justice and equality while valuing other people and trying to alleviate their pain. Some researchers suggest that moral sensitivity increases with intelligence. Indeed, according to many empirical researches, superior intelligence / talent and high ethical reasoning tend to have a positive correlation. The value system (empathy, justice, optimism) possessed by superior talents also positively influences their altruistic behaviour.

The discovery of affective traits in the process of revealing the cognitive abilities of gifted students is often neglected. According to Pagnin and Andean (2000), studies on the psychosocial development of gifted individuals generally aim to analyze social cohesion, popularity, social coping and peer interaction. Despite the fact that there are studies that shed light on the development of moral judgment in gifted children and adolescents, and the efforts of researchers in the area continue, there are still gaps in understanding the moral judgment and identity development of the gifted. Gross (1989) noted that the process of identity development among gifted children and adolescents is more complicated than their peers. The formation of the identity of gifted people, whether at school or in adult life, is more complicated than most in the world because of the many factors that result from differences. In this context, moral education is especially necessary for gifted students to develop and use their intellect capacities and to develop their emotional aspects. It is also thought that if environmental conditions (family, school and social environment) are provided, gifted individuals can contribute to self-realization and moral sensitivity development.

A high level of intelligence has a tendency to necessarily lead to maturity in the emotional direction. However, some researchers have argued that some of the mentally gifted may

be at a lower level of morality than their peers, which in turn may make gifted talents more prone to crime than other children, or even they came across examples of criminal attempts of gifted and talented students who are already criminal. Therefore, if they can not receive affective training or if the education they receive is inadequate and if they are disappointed in life, it is more likely that some superior talents will commit crimes according to their normal peers. In this context, it is hoped that current research results will provide solid support for training programs and practices to be prepared for gifted talent.

The main aim of this study is to determine the relationship between gifted and talented students' levels of altruism and moral identity and to compare them with normal developmental students. The following hypotheses have been tested for this purpose.

- 1- Highly gifted / intelligent students have higher altruism scores than their normal peers.
- 2- Highly gifted students have higher moral credentials than their normal peers.
- 3- There is a positive relationship between altruistic attitudes and moral identity in gifted students.
- 4- The moral attitudes of gifted students lead to increase the altruistic attitudes.

2. Method

In this study, a relational screening model, a subtype of the general screening model, was used in quantitative research methods. The relational search model is a research model aimed at determining the presence and / or degree of exchange between two or more variables. In this research, it was aimed to determine whether the moral identity and altruism levels are different between the gifted and normal students, whether there is a possible relationship between moral identity and altruism, and whether moral identity increases the altruistic attitudes.

Appropriate sampling method was selected for data collection. The study group of the study consisted a total of 445 students three hundred thirty three (%74.8) normal students and a hundred and twelve (%25.2) gifted students with convenience sampling in İzmir.

Moral Identity Scale: The moral identity scale, developed by Aquino ve Reed (2002) to measure individual ethical identity levels, consists of a total of 10 items and two sub-dimensions: symbolization(5 items), internalization (6 items). In this study, the Croanbach alpha internal consistency reliability coefficient was calculated as .73 for the whole scale.

Altruism Scale: Altruism scale has been developed by Ümmet, Ekşi and Otrar (2013) to measure the altruism levels of individuals. Exploratory factor analysis was used in the scale development study, criterion validity study was performed, item discrimination was determined and cronbach alpha reliability was calculated. At the end of the study, a scale consisting of 38 items and 7 sub-dimensions was obtained. In this study, the Croanbach alpha internal consistency reliability coefficient for the scale was calculated to be .92 for the whole scale.

Process: The necessary permissions were obtained for the application form and 35 minutes of applications were made through the guidance teachers and administrators in the schools. After the obtained data were transferred to the computer environment, the

data were analyzed with parametric tests. (The values of kurtosis and skewness are between -1.96 and +1.96.) The data were analyzed with the SPSS-25 packet program. Independent samples T test for binary comparisons, pearson moments multiplication and interest analysis for variable correlations, and regression analysis to determine the level of prediction is used.

3. Findings, Discussion and Results

According to the results of the t-test on whether or not the levels of moral identity and altruism are gifted or talented; the averages of moral identity scores of gifted students are statistically higher than the average scores of moral identity of normal students. Similarly, the altruistic average scores of gifted students are statistically significantly higher than the mean scores of social altruism of normal students.

There is a positively statistically significant correlation between the moral identity and altruism at $p < .01$ threshold according to Pearson correlation matrix results showing the relationship between moral identity and altruism. According to this; the correlation coefficient between the moral identity and altruism is determined as $r = .51$.

According to the results of the regression analysis for moral identity and altruism in the gifted/talents, it is seen that the moral identity has helped the altruistic attitudes significantly ($F=37,432$, $p < .001$, $R = .51$, $R^2 = .26$). According to the results of this analysis, the contribution of variance to variance is twenty-six percent. The contribution of the understanding of moral attitude to the variance was found as follows: ($\beta = .507$, $t = 6,856$, $p < .001$.)

It is possible to say that the results of the research support the four hypotheses claimed and are acceptable according to the relevant field. based on these results, a training curriculum that will be prepared taking into account the affective characteristics of gifted / talented students will be useful in preparing to do positive work with global influence.

Moral education is especially necessary for further development and use of reasoning capacities of gifted / talented children. A high level of reasoning, knowledge capacity, critical sensitivity and high sense of morality for gifted / talented children enable them to easily connect with between the past and the time in which they live. Gifted / talented children with this level of awareness, can complete their development in the best way in the direction of their abilities they can play their role in shaping the future of the world.